

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 13/2 2024 s. 560-571, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

GÜRCÜ EDEBİYATINDA DİLİN YENİDEN ŞEKİLLENMESİ: VAJA PŞAVELA'NIN ESERLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Gül Mükerrerem ÖZTÜRK*

Geliş Tarihi: 28 Mart 2024

Kabul Tarihi: 24 Nisan 2024

Öz

Gürcü edebiyat tarihinde, eserlerinde Gürcistan'ın farklı bölgelerinin kültürel unsurlarını vurgulayan birçok şair ve yazar yer almaktadır. Bu isimler arasında, özellikle Vaja Pşavela, 19. ve 20. yüzyılın başlarında önemli bir rol oynamıştır. Pşavela'nın eserleri, çağdaş Gürcü edebiyat tarihine derinlik katmıştır. Ancak, dil tercihleri bazı eleştirilere yol açmıştır. Örneğin, Pşavela'nın dilinin anlaşılabilirliği ve erişilebilirliği, özellikle Pşavi lehçesi ve eski Gürcüce kelimelere sıkça yer vermesi nedeniyle sorgulanmıştır. Bu tercihler, metinlerin anlaşılmasını zorlaştırarak okuyucuların eserlere erişimini engelleyebilir. Dilbilimsel açıdan bakıldığında, Pşavela'nın dilindeki özgünlük ve eski Gürcü diline olan bağlılığı önemlidir, ancak bu durumun çağdaş Gürcü dilinin gelişimine olan etkisi tartışmalıdır.

Bu çalışma, Pşavela'nın dil tercihlerini Gürcü edebiyatının gelişimine etkisini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak, Pşavela'nın dil tercihlerinin, Gürcü edebiyatının gelecekteki rotası üzerinde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Eserlerinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi, Gürcü edebiyatının zenginliği ve çeşitliliği hakkında daha derin bir anlayış sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler: Vaja Pşavela, Gürcü edebiyatı, dil, edebî, Pşavi.

RESHAPING OF LANGUAGE IN GEORGIAN LITERATURE: AN EVALUATION ON THE WORKS OF VAJA PSHAVELA

Abstract

Throughout the annals of Georgian literature, numerous poets and writers have placed significant emphasis on the cultural characteristics inherent to diverse areas. Vaja Pshavela was a prominent figure throughout the early 19th and 20th century. Pshavela's literary contributions enhanced the complexity of modern Georgian literature. Nevertheless, his linguistic selections have encountered certain censure. For example, the linguistic style employed in his writings has notable disparities from the present Georgian language, resulting in criticisms. Furthermore, there has been ongoing dispute regarding the comprehensibility and accessibility of Pshavela's language. The frequent utilization of the Pshavi dialect and outdated vocabulary may impede the comprehension of readers. From a linguistic standpoint, the importance of Pshavela's creativity and dedication to the traditional Georgian language becomes apparent; yet, the influence of this on the evolution of modern Georgian remains a subject of contention.

The primary objective of this work is to conduct a complete analysis of Pshavela's linguistic selections and their impact on the evolution of Georgian literature. Consequently, it can be inferred that Pshavela's linguistic inclinations have exerted a substantial influence on the subsequent development of Georgian literature. A thorough examination of his literary oeuvre can yield a more profound comprehension of the abundant and varied nature of Georgian literature.

Keywords: Vaja Pshavela, Georgian literature, language, literary, Pshavi.

Giriş

Gürcistan, Kafkasya'nın güney kesiminde bulunan ve zengin bir tarihî ve kültürel mirasa ev sahipliği yapan bir ülkedir. Dağlık manzaraları, mistik atmosferi ve tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış olmasıyla dikkat çeken Gürcistan, edebiyat alanında da köklü bir geçmişe sahiptir. Binlerce yıllık tarihinde Gürcistan'ın zengin kültürel mirasının önemli bir parçası olan Gürcü edebiyatı, geleneksel halk hikâyelerinden çağdaş romanlara, şiirden tiyatroya kadar uzanan geniş bir yelpazede eserler üreterek, engin bir edebî geleneği sürdürmüştür.

Gürcü edebiyatı, zaman içinde dilin değişimine ve gelişimine paralel olarak şekillenmiş ve farklı dönemlerde farklı dil özelliklerini yansıtmıştır. Bu dönemler arasında, Vaja Pşavela gibi önde gelen yazar ve şairlerin eserleri, dilin zenginliğini ve çeşitliliğini artırmıştır. Ancak aynı zamanda dilin standartlaşması ve modernleşme sürecinde de bazı tartışmalara neden olmuştur. Bu çalışma, Gürcü edebiyatının dil evrimi sürecini inceleyerek, bu süreçte Vaja Pşavela gibi önemli şahsiyetin eserlerinin rolünü ele almayı amaçlamaktadır. Gürcü edebiyatının dil açısından geçirdiği dönemlerini ele alacak ve Vaja Pşavela'nın eserlerinin dilin evrimine olan katkılarını inceleyecektir. Böylece, dilin edebiyat üzerindeki rolü, bilimsel bir çerçevede analiz edilerek değerlendirilecektir.

1.Vaja Pşavela'nın Hayatı ve Edebî Yönü

Gürcü edebiyatının 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında yaşamış en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilen Vaja Pşavela, gerçek adıyla Luka Razikaşvili olarak bilinir. Şenol'a (2021) göre, Vaja mahlasının kökeni Gürcücede "şairin yiğitliği" anlamına gelen Vaja ve şairin doğum yeri olan Doğu Gürcistan'ın kuzey kesimlerindeki, Büyük Kafkas Sıradağları'nın zirvelerinde bulunan Pşavi adlı bölgeden gelme anlamına gelen Pşavili kelimesinden oluşmaktadır (Şenol, 2021, s. 170). Bu bağlamda, Vaja Pşavela mahlası, şairin cesaretini ve Pşavi kökenini simgelemektedir.

Pşavela, uluslararası akademik çevrelerce yaşamı boyunca "Gürcü sanatının ruhunu en iyi temsil eden bir deha" olarak nitelendirilmiştir. Eserleri, Avrupa'da büyük hayranlık uyandırmış ve Gürcü edebiyatının zenginliği ve derinliği üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur.

Vaja Pşavela, 14 Haziran 1861'de papaz bir babanın ikinci oğlu olarak Pşavi bölgesinin Çargali köyünde dünyaya geldi. Tikhonov (1961) tarafından Çargali, şairin düşünce dünyasını zenginleştirmek için doğanın bağrına serilmiş nadir bir mekân olarak tasvir edilmektedir (Tikhonov, 1961, s. 172). Şairin babası Pavle Razikaşvili, kendi kendine Gürcüceyi öğrenmiş ve manastır okulunda klasik Gürcü edebiyatının öncü şairlerinin eserlerini okuyarak düşünce adamı olarak yetişmiştir. Annesi Barbale (Gulkan) Pkhikelaşvili ise okuryazar olmamasına rağmen Pşavi bölgesine ait destanları, halk şarkılarını ve efsaneleri ezbere bilirdi. Dağ

köylerinde geleneksel olarak bu hikâyeler ve destanlar, ortada yanan ocağın etrafında toplananlara anlatılırdı. Şairin edebî yönünün şekillenmesinde ocak başlarında dinlenen masallar, efsaneler, şarkılar ve destanlar önemli bir rol oynamıştır.

Yoksul bir ailede büyüyen Pşavela, eğitimine Telavi şehrindeki papaz okulunda dinî eğitim alarak başlamıştır. Daha sonra, 1877-1879 yılları arasında Tiflis'teki Aleksandr Enstitüsünde iki yıllık lisede eğitim görmüştür. Ardından, 1879-1882 yılları arasında Gori'deki öğretmen okulunda eğitimine devam etmiştir. Ancak maddi zorluklar nedeniyle eğitimini tamamlayamadan Petersburg Üniversitesi Hukuk Fakültesine serbest öğrenci olarak katılmış ve Gürcistan'a geri dönmüştür. Dört yıl boyunca öğretmenlik yaptıktan sonra Çargali köyüne yerleşmiş ve yaşamını toprağı işleyerek, hayvancılık yaparak ve avlanarak sürdürmüştür. Şiirlerini genellikle Pşavi'nin uzun kış gecelerinde yazmıştır. Pşavela, Gürcistan dağlılarını Gürcü edebiyatında ilk kez işleyen bir şair ve yazardır.

Pşavela'nın ilk yazısı, “*Khevsureti'den Mektup*” (წერილი ხევსურეთიდან / Ts'erili Khevsuretidam), 1879 yılında Droeba gazetesinin 11. sayısında yayımlandı. İlk çevirisi, Erkman-Şatriani'nin hikâyesi “*Feodal Eğitim*” (ფეოდალის აღზრდა / Peodalis Ağzrda), 1880 yılında İveria gazetesinin 4. sayısında basıldı. “*Savaşçı*” (მეომარი / Meomari) adlı ilk şiiri ise 1881 yılında İmedi gazetesinin 3 ve 4. sayılarında yayımlandı. “*Pşavili'nin Yaşamundan Kesitler*” (სურათი ფშავლის ცხოვრებიდან / Surati Pşavlis Tskhovrebidan) adlı ilk hikâyesi de 1881 yılında Droeba gazetesinin 184. sayısında yayımlandı ve Vaja henüz 20 yaşındaydı.

Pşavela'nın edebî yaratıcılığı, 19. yüzyıl sonundaki Gürcü eleştirel realizm edebî akımının zirvesini oluşturur. Halkçı ve realist yaklaşımı, Pşavela'nın sanatsal dünya görüşünün temelini oluşturur. Gürcü şairleri arasında doğanın sırlarını en derinden keşfeden Vaja Pşavela'dır. 19. yüzyıl Gürcü edebiyatının millî duygular içeren epik şiir üretme görevi Vaja Pşavela'nın şiirlerinde tam olarak ifadesini bulmuştur. “*Aluda Ketalaury*” (ალუდა ქეთელაური), “*Bakht'rioni*” (ბახტრონი), “*Misafir ve Ev sahibi*” (სტუმარ-მასპინძელი / Stumar-Masp'indz'eli), “*Yılan Yiyici*” (გველის მჭამელი / Gvelis Mch'ameli) ve diğer eserleri bu temalara odaklanmaktadır.

Vaja Pşavela'nın eserlerinden “*Karaca Nukri'nin Anlattıkları*” (შვლის ნუკრის ნაამბობი / Şvliş Nuk'ris Naambobi), “*Kuru Kayın*” (ხმელი წიფელი / Khmeli Ts'ipeli), “*Kuçi*” (ქუჩი / Kuçi), “*Yüksek Dağ*” (მთიანი მაღალი / Mtiani Mağali) ve daha birçok eseri, 19. yüzyıl Gürcü lirik şiirinin öne çıkan örnekleri arasında yer almaktadır. Dramatik eserleri arasında ise, “*Kesilmiş*” (მოკვეთილი / Mok'vetili), “*Sefer*” (ლაშქრობა / Laşkroba) ve “*Pşavlebi*” (ფშავლები) öne çıkarılabilir. Vaja Pşavela'nın başlıca eserleri İngilizce, Fransızca, Almanca ve Rusça dâhil olmak üzere birçok dile çevrilmiştir (Russel ve Uruşadze, 2008, s.149). 1915 yılında Tiflis'te vefat eden Vaja Pşavela'nın mezarı, Tiflis'teki “*Mtatsminda Panteoni*” olarak bilinen, önemli toplum öncülerinin ve edebiyatçıların gömüldüğü bir mezarlıkta bulunmaktadır.

2. Gürcü Edebiyatında Dilin Evrimi ve Vaja Pşavela'nın Perspektifi

Gürcü edebiyatı, geçmişten günümüze kadar, dilin evrimiyle yakından ilişkili olarak değişen bir yapı sergilemiştir. Dilin evrimi, farklı dönemlerde Gürcü edebiyatında çeşitli dil özelliklerini yansıtarak, önde gelen yazarların eserlerini şekillendirmiştir. Bu bağlamda, Vaja Pşavela'nın eserleri, çağdaş Gürcü dilinin evriminde önemli bir dönüm noktası olarak kabul

edilmektedir. Gürcü edebiyatının dilbilimsel yönünü anlamak, dilin evrimi ile edebiyat arasındaki karmaşık ilişkiyi açıklamak açısından önemlidir. Pşavela'nın eserlerinde kullanılan dil özellikleri ve anlatım tarzı, Gürcü dilinin gelişimine katkı sağlamıştır. Bu nedenle, Pşavela'nın eserleri, 19. yüzyıl Gürcü edebiyatında dilin evriminde belirleyici bir dönemi temsil etmektedir.

Pşavela, eserlerinde Pşavi¹ ve Khevsureti gibi kendi bölgesel lehçelerini sık sık kullanmıştır. Tarihi Gürcü kroniklerinde, Khevsureti ve Pşavi bölgeleri, genellikle “Pkhovi” olarak adlandırılmış ve bu terim, her iki topluluğu da içine almıştır. Ayrıca, Pşavi (ფშავი) ve Khevsureti (ხევსურეთი) halkı, genellikle “Pkhoveli” olarak adlandırılmıştır. Vaja, Gürcistan'ın ovalarında konuşulan dilin diğer diller ve kültürlerin etkisi altında kalmış olmasına rağmen, dilin en saf biçiminin dağlık bölgelerde korunduğunu belirtmiştir; özellikle Pşavi bölgesi, bu açıdan önem taşımaktadır. Şair, Pşavelilerin (Pkhovelilerin) diğer etnik gruplardan daha az etkilendiğini ve bu nedenle dil bilgisi ve kelime dağarcıklarının daha tutarlı olduğunu belirtir. Pşavi lehçesinin kelime ve dil bilgisi yapısının eski Gürcü diline tamamen benzeyen bir yapıya sahip olduğunu ifade etmektedir (Vaja Pşavela 1964, s. 97). Böylece, Pşavela, edebî metinlerde diyalektik formların kullanılmasının kabul edilebilir olduğunu düşünmektedir. Bu yaklaşım, dilin çeşitliliğini ve zenginliğini vurgulayarak, dilin sadece tek bir formda sınırlı olmadığını, farklı ifade biçimlerinin zenginlik kattığını belirtir. Pşavela, kendi dil konumunu net bir şekilde tanımlamış ve eserlerinde Pşavi diline neden bu kadar fazla yer verdiğini iki ana nedene dayandırmıştır. İlk olarak, bu lehçeyi kullanarak kültürel ve dilsel mirasını korumayı ve gelecek nesillere aktarmayı amaçlamıştır. İkincisi, Pşavi lehçesinin edebî eserlerinde kullanılması, dilin saflığını ve doğallığını koruyarak, okuyuculara daha samimi ve etkileyici bir anlatım sunmayı hedeflemiştir.

Vaja Pşavela, dilin özgünlüğünün sadece lehçe kullanımına sınırlı olmadığını; aynı zamanda, dilin köklerine ve derinliklerine olan saygısını da yansıtmıştır. Bu bağlamda, şair, bir yazarın dilinin özgünlüğünün sadece belirli bir kelime dağarcığına ve kendine özgü bir şiirsel söz dizimine dayanmadığını savunmaktadır. Ona göre, “yazarın dili” terimi, aslında sanatsal üslubu da içerecek şekilde daha geniş bir anlamda ele alınmalıdır. Bu görüşe göre, şiirsel biçimlerin adlandırılma şekli de yazarın dilinin bir parçasıdır. Bir yazarın ana dilinin doğasını anlaması, temel bir gerekliliktir. Dilin sadece kelime dağarcığına hâkim olmak, kelimelerin anlamlarını ve bunları bir araya getirme kurallarını bilmekle sınırlı değildir. Şair, dilin ruhunu ve kalbini kavramak için, yazarın kendi iç dünyasını ve ifade gücünü derinlemesine geliştirmesi gerektiğini belirtir. Bu bilinç, yazarın dilinin doğal unsurlarını anlaması ve onlardan etkili bir şekilde yararlanması için temel oluşturur (Vaja Pşavela, 1964, s. 396).

Vaja Pşavela'nın dil tercihleri, yalnızca dilin yapısal çeşitliliğini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda Gürcü edebiyatının köklü kültürel mirasını da yansıtmıştır. Pşavela, Gürcü edebiyatında, önemli bir şahsiyet olarak kabul edilir ve dil tercihlerinde genellikle halk gelenekleriyle kendi lirik vizyonunu birleştirmiştir. Bu yönüyle Pşavela, Gürcü edebiyatının geleneksel değerlerini modern edebî anlayışla birleştiren öncülerden biri olarak görülmektedir. Özellikle, felsefi düşüncelerini detaylı bir şekilde işlediği “*Yılan Yiyici*” (გველის მჭამელი / Gvelis Mch'ameli) adlı eseri, dilin çeşitliliğini ve derinliğini ortaya koymaktadır. Bu eserde,

¹ Pşavi Lehçesi (ფშავი დიალექტი): Gürcü dilinin bir lehçesidir ve Gürcü etnik grubu tarafından konuşulur. Bu lehçe özellikle Doğu Gürcistan'ın dağlık bölgelerinde, Khevsuri, Mokheuri, Mtiuli ve Tuskhur gibi yerlerde yaygın olarak kullanılmaktadır.

halk inançlarının, deyişlerinin ve yazarın yaşamına dair birçok unsur bulunmaktadır. Şair, dil kullanımında Gürcücenin temel öğelerine yoğun bir şekilde başvurmuştur. Anlatımı genellikle ani ve bazen yıkıcı niteliktedir. Pşavela'nın eserlerinde kafiyenin önemi ikincil planda kalmıştır. Geleneksel sekiz heceli Gürcü halk şiiri, lirik unsurlardan ziyade daha dinamik ve değişken bir anlatıya doğru evrilmiştir. Sentaks yapısı genellikle belirsizlik taşımakta ve eleştirmenler arasında tereddüt oluşturmaktadır. Öte yandan, Pşavela'nın eserlerinde kullandığı dinî terimler, genellikle nominatif yapıdadır. Bu terimlerin dilin arındırılması ve geliştirilmesiyle yakından ilişkili olduğunu belirtmek gerekir. Örneğin, “Haç” (ჯვარი / Cvari), “İkona” (ბაჯო / Khat'i) ve “Bey” (ბატონი / Bat'oni) gibi ifadeler, Pşavela'nın eserlerinde sıklıkla karşılaşılan dinî terimlerdir. Bu terimler, dilin derinliklerine olan saygısını ve dilin köklerine dönme gerekliliğini vurgulamaktadır. Pşavela'nın önemli eserlerinden biri olan “*Aluda Ketelauri*”, dilin yapısal zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtan ve hem lirik hem de epik öğeleri bir araya getiren bir örnektir. Altı bölümden oluşan bu eser, Pşavela'nın farklı şiirsel formları ustalıklı kullanıldığını gösterir. Eserdeki dil tercihleri ve kullanımı, Gürcü edebiyatının gelişimi açısından önemli rol oynamıştır. Vaja Pşavela'nın şiir diline yönelik tutumu, edebî çevrelerde çeşitli tepkilere yol açmıştır. İlk eleştiri ve değerlendirmeler, 1896 yılında “Kvali” (Íz) gazetesinde İlia Nakaşidze tarafından sunulan “*Vaja Pşavela'nın Şiiri*” adlı geniş bir mektup dizisiyle gerçekleşmiştir. Nakaşidze, Vaja'nın dilinin dinamizmine ve esnekliğine vurgu yaparak, bu özelliklerin etkileyici şiirsel imgelerin ve dil ile imajın birleşmesine yol açtığını belirtmektedir. Eleştirmenin ifadesine göre, Vaja'nın şiirinde atların ayak sesleri ve şövalyelerin savaşçı ruhu gibi unsurlar doğrudan hissedilmekte ve okuyucuya aktarılmaktadır (Nakaşidze, 1896, s. 783).

Diğer yandan, gazeteci ve yazar İakob Mansvetaşvili ile Teopile Khuskivadze gibi bazı eleştirmenler, Vaja'nın Gürcücesini diğer yazarlara örnek gösterirken, Petre Mirianaşvili ve Akaki Tsereteli gibi önemli isimler ise Vaja'nın dil kullanımının toplum üzerinde olumsuz etkileri olabileceğini savunmuş ve edebî metinlerde lehçe sözcüklerinin fazla kullanımını gereksiz bulmuşlardır. Mirianaşvili'nin, Pşavi lehçesinin estetik değerini anlamadığı ve Vaja'nın şiirini daha çok bir dilbilimci bakış açısıyla değerlendirdiği öne sürülmektedir. O, edebî Gürcüceye bölge ağzına uygun bir kelime bulunamadığı zaman lehçelerin kullanımını kabul edilebilir bulmaktadır. Ayrıca, yazarın karakterlerin gerçekçiliğini artırmak için lehçeyle iletişim kurmasını uygun bulmaktadır.

Vaja Pşavela, eleştirmenlerin dikkatini çeken ve onların dil üzerine yönelik eleştirilerine karşı duyarlı bir tutum sergilemiştir. Özellikle, gazeteci Petre Mirianaşvili'nin dil kullanımıyla ilgili eleştirisine karşı çıkmış ve aynı zamanda Pşavi dilinin eserlerinde neden önemli bir yer tuttuğunu açıklamıştır (Mirianaşvili, 1886, s. 16). Pşavela'ya göre, bu tercih dilin köklerine olan bir bağlılıktan kaynaklanmaktadır. Şair, saf Gürcücenin korunması gerektiğini savunurken, antik döneme ait kelimelerin ve ifadelerin özenle kullanılması gerektiğini düşünmektedir. Pşavela'nın bu tutumu, dilin tarihi köklerine duyulan saygının korunması gerekliliğinin altını çizmektedir. Saf Gürcücenin, dilin asıl özü olduğuna dair bir fikir ortaya koymaktadır. Ona göre, dilin evrimi ve gelişimi içinde, antik döneme ait kelimelerin ve ifadelerin yerini koruması önemlidir.

3. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, Vaja Pşavela'nın dil tercihlerinin Gürcü edebiyatı üzerindeki önemini ve etkisini değerlendirmiştir. Pşavela'nın eserlerindeki dil tercihlerinin, Gürcü edebiyatının zenginliğini ve çeşitliliğini artırdığı, ancak aynı zamanda dilin standartlaşması ve modernleşmesi sürecinde tartışmalara yol açtığı görülmüştür. Özellikle, Pşavela'nın Pşavi lehçesi ve eski Gürcüce kelimeleri sıkça kullandığı eserlerinde, dilin tarihine olan bağlılığını ve edebî mirasını koruduğunu belirtmiştir.

Pşavela'nın dil tercihlerinin, Gürcü edebiyatının dilin evrimine olan katkılarını daha geniş bir bağlamda inceleyen çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmalar, Pşavela'nın dilin gelişimindeki rolünü daha derinlemesine anlamamıza ve Gürcü edebiyatının dilin çeşitliliği ve derinliği üzerindeki etkisini daha iyi değerlendirmemize yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak, Pşavela'nın dil tercihleri, sadece edebî açıdan değil, aynı zamanda toplumsal ve düşünsel boyutlarda da önemli rol oynamaktadır. Onun dil tercihleri, dilin evrimi ve edebî mirasının korunması arasındaki dengeyi sağlamaya yardımcı olmuştur. Bu nedenle, gelecekteki araştırmaların, Pşavela'nın dil tercihlerinin derinlemesine incelenmesi, Gürcü edebiyatının dilin çeşitliliği ve derinliği üzerindeki etkisini daha iyi değerlendirilmesine yardımcı olacaktır.

Kaynaklar

- Gürcü Şiiri (2008). (Çev. Daniel Russel ve Venera Uruşadze) Tiflis: Snova.
 Mansvetaşvili, İ. (1886). Biyografik notlar. (Bibliografiuli şenişvna). *İveria Dergisi*, 29, 1.
 Mirianaşvili, P. (1888). Dil ve kip. (Saero ena da satemo k'ilo). *Tiyatro Dergisi*, 2, 16.
 Nakaşidze, İ. (1896). Vaja Pşavela'nın şiiri. (Vaja-Pşavelas p'oezia). *İz Dergisi*, 44, 783.
 Pşavela, V. (1964). *Vaja Pşavela'nın eserleri*. (Vaja-Pşavela tkhzelebani). Tiflis: Sabçota Sakartvelo.
 Şenol, E. (2021). *Gürcü ansiklopedik sözlüğü*. (Kartuli entsik'lop'ediuri leksik'oni). Ankara: Emsal.
 Tikhonov, N. (1961). *Pevest visokih doblestey*. Tbilisi: Vecherniy Tbilisi.

Elektronik Kaynaklar

- https://iverieli.nplg.gov.ge/bitstream/1234/471402/1/Qartuli_Enciklopediuri_Leqsikoni_2021.pdf (Erişim tarihi: 26 Mart 2024).
<https://archive.gov.ge/ge/vazha-fshavela-1> (Erişim tarihi: 27 Mart 2024).
<https://ka.wikipedia.org/wiki/ვაჟა-ფშაველა> (Erişim tarihi: 23 Mart 2024).
<http://www.nplg.gov.ge/bios/ka/00000741/> (Erişim tarihi: 23 Mart 2024).
https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/162117/1/Droeba_1879_N11.pdf (Erişim tarihi: 28 Mart 2024).
<https://el.ge/articles/19824> (Erişim tarihi: 28 Mart 2024).
<https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/380368> (Erişim tarihi: 28 Mart 2024).
https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/165024/1/Droeba_1881_N184.pdf (Erişim tarihi: 28 Mart 2024).
<http://openlibrary.ge/handle/123456789/6797> (Erişim tarihi: 28 Mart 2024).

Ekler

Fotoğraf 1: “Vaja Pşavela ve Ailesi”, Çargali, 1907.²Fotoğraf 2: Çargali’deki Vaja Pşavela’nın Evi, Çargali, 1907.³Fotoğraf 3: Çargali’deki Vaja Pşavela’nın Evi, Çargali, 1907.⁴

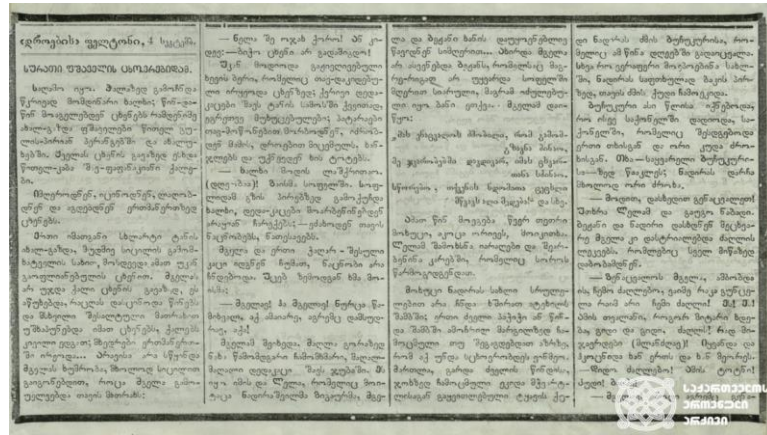
² “Gürcistan Millî Arşivi” (საქართველოს ეროვნული არქივი) internet sayfasından alınmıştır. Erişim Tarihi: 27.03.2024.

³ Gürcistan Millî Arşivi” (საქართველოს ეროვნული არქივი) internet sayfasından alınmıştır. Erişim Tarihi: 27.03.2024.

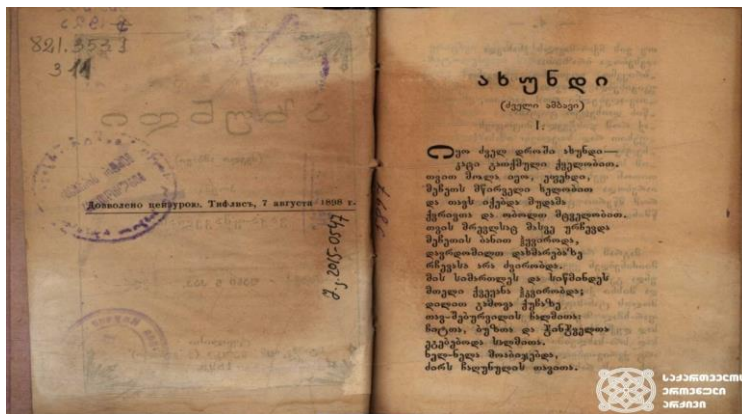
⁴ Gürcistan Millî Arşivi” (საქართველოს ეროვნული არქივი) internet sayfasından alınmıştır. Erişim Tarihi: 27.03.2024.

Fotoğraf 4: Vaja Pşavela, Telavi Teoloji Semineri'nde, Niko Mtvarelaşvili ve Diğer Öğrencilerle Birlikte, İlk Sıranın Sağ Tarafında 3. Sırada Oturuyor (1870-1872).⁵

Fotoğraf 5: Vaja Pşavela'nın İlk Yayımlanan Kısa Hikâyesi “Pşavela”-nın Hayatından Kesit” (სურათი ფშველის ცხოვრებიდან), “Droeba” Gazete, 4 Eylül 1881, N. 184, s. 1 ⁶

Fotoğraf 6: Vaja Pşavela'nın “Akhundi” (ახუნდი) Şiiri, Tiflis, 1898, 3. Baskı, s. 4⁷

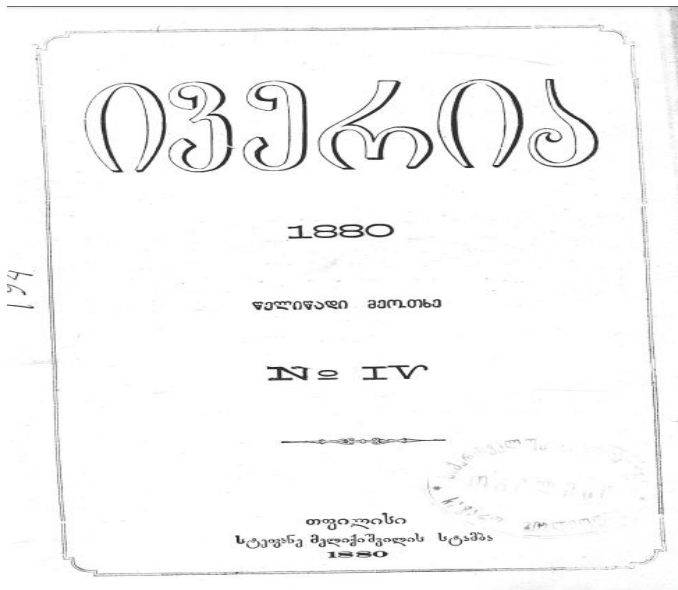
⁵ Gürcistan Millî Arşivi” (საქართველოს ეროვნული არქივი) internet sayfasından alınmıştır. Erişim Tarihi: 27.03.2024.

⁶ Gürcistan Millî Arşivi” (საქართველოს ეროვნული არქივი) internet sayfasından alınmıştır. Erişim Tarihi: 20.03.2024.

⁷ Gürcistan Millî Arşivi” (საქართველოს ეროვნული არქივი) internet sayfasından alınmıştır. Erişim Tarihi: 27.03.2024.

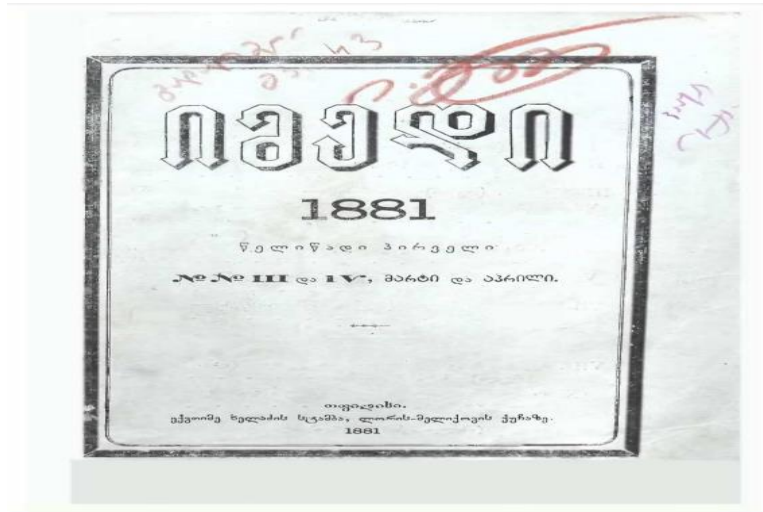

Fotoğraf 7: Vaja Pşavela'nın İlk Yazışması “Khevsureti'den Mektup” (წერილი ხევსურეთიდან/ Ts'erili Khevsuretidam), Tiflis, “Droeba” Gazetesi, 1879, N.11, s. 3.⁸

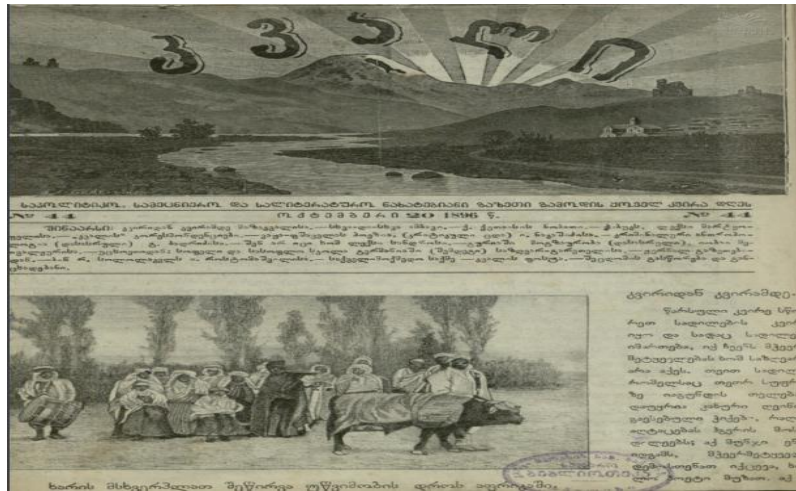

Fotoğraf 8: Vaja Pşavela'nın İlk Çevirisi, Erkman-Şatriani'nin Hikâyesi “Feodal Eğitim” (ფეოდალის აღზრდა / Peodalis Ağzrda), Tiflis, İveria Gazetesi, 1880, N. 4, s. 3-30.

⁸ Kaynak: “Khevsureti'den Mektup” (წერილი ხევსურეთიდან / Ts'erili Khevsuretidam), Droeba gazetesi, 1879, N.11, s. 3. Erişim: Gürcistan Parlamentosu Millî Kütüphanesinin gazete arşivi bölümünden; Erişim Tarihi: 28.03.2024.”

Fotoğraf 9: Vaja Pşavela'nın İlk Şiiri "Savaşçı" (მეომარი / Meomari), İmedi (Umut) Gazetesi, 1881, N. III- IV, s. 35-36.⁹

Fotoğraf 10: Vaja Pşavela'nın İlk Eleştirisi ve Değerlendirmelerine Ait "Vaja Pşavela'nın Şiiri" Adlı Bir Mektup, Kvali (İz) Gazetesi, 1896, N. 44, s. 783.¹⁰

⁹ Kaynak: Vaja Pşavela'nın ilk şiiri "Savaşçı" (მეომარი / Meomari), İmedi gazetesi, 1881, N. III-IV. s. 35-36. Erişim: Gürcistan Parlamentosu Millî Kütüphanesinin gazete arşivi bölümünden; Erişim Tarihi: 28.03.2024.

¹⁰ Kaynak: Vaja Pşavela'nın ilk eleştirisi ve değerlendirmelerine ait "Vaja Pşavela'nın Şiiri" adlı bir mektup, "Kvali" (İz) gazetesi, 1896, N. 44. s. 783. Erişim: Gürcistan Parlamentosu Millî Kütüphanesinin gazete arşivi bölümünden; Erişim Tarihi: 28.03.2024.

Extended Abstract

Georgia, located in the southern region of the Caucasus, is a nation renowned for its abundant historical and cultural legacy. Georgia is renowned for its rugged mountainous terrain, enigmatic ambiance, and its role as a cultural hub for numerous civilizations across different historical periods. Additionally, Georgia takes pride in its rich and influential literary heritage. Georgian literature is a significant component of Georgia's abundant cultural legacy, encompassing a diverse collection of literary works that vary from traditional folklore to modern novels, poetry, and theater, thereby upholding a broad literary tradition.

Georgian literature has developed with changes in the language over the centuries, displaying diverse linguistic characteristics in different time periods. During these centuries, the literary contributions of renowned writers and poets like as Vaja Pshavela have greatly enhanced the language's abundance and variety. Nevertheless, they have also incited discussions in the realm of language standardization and modernization. This study seeks to investigate the linguistic development of Georgian literature by analyzing the influence of significant figures such as Vaja Pshavela in this progression. The study will explore the linguistic epochs of Georgian literature and analyze the impact of Vaja Pshavela's writings on the development of the language, thus assessing the significance of language in literature from an academic perspective.

Vaja Pshavela, a highly esteemed figure in Georgian literature during the late 19th and early 20th centuries, was born as Luka Razikashvili on June 14, 1861, in the village of Chargali in the Pshavi area of eastern Georgia. The pseudonym "Vaja" is derived from the Georgian term denoting "the courage of a poet," whereas "Pshavela" indicates his affiliation with the Pshavi region situated in the elevated peaks of the Greater Caucasus Mountains in eastern Georgia. Within this particular framework, the pseudonym "Vaja Pshavela" serves as a representation of both the poet's bravery and his deep connection to Pshavi.

Pshavela's literary sensibilities were profoundly shaped by his rustic upbringing. Coming from an impoverished family, he initially obtained religious instruction at a nearby seminary in Telavi. Subsequently, he undertook his official education at the Alexander Institute in Tbilisi and the Teachers' Seminary in Gori. Although he faced financial limitations that hindered his ability to finish his study, he managed to enroll as a self-financed student at the Law Faculty of Petersburg University before eventually returning to Georgia. Following a four-year tenure as a teacher, he established himself in his hometown of Chargali, where he sustained himself by engaging in agriculture, livestock rearing, and hunting. Pshavela penned the majority of his poetry during the long winter evenings in Pshavi, making him the first Georgian writer to portray the lives of highlanders in Georgian literature.

Pshavela initiated his literary vocation by having his initial compositions published in newspapers and periodicals. His initial literary pieces, such as "From Khevsureti," and his translations, such as "Feudal Education," demonstrated his developing skill as a writer. At the age of twenty, he had his initial poem, "The Warrior," and his first short tale, "Excerpts from the Life of Pshavi," published. Pshavela's literary prowess reached its zenith in the late 19th century with the advent of Georgian critical realism. His combination of populist and realistic elements formed the foundation of his artistic perspective. Vaja Pshavela stands out among Georgian poets for his profound exploration of the enigmas of nature. Vaja Pshavela's poems in 19th-century Georgian literature fully embodied the aim of creating epic poetry that conveyed national sentiments. His literary pieces such as "Aluda Ketalauri," "Bakht'rioni," "The Guest and the Host," and "The Snake-Eater" centered around these particular subjects.

Pshavela's literary oeuvre encompasses not only poetry but also prose and drama. His works, such as "The Cut," "The Campaign," and "The Hunters," showcase his mastery in the art of compelling narrative. In addition, his primary literary works have been translated into other languages, such as English, French, German, and Russian. Pshavela died in 1915 in Tbilisi, and his burial site is situated in the Mtatsminda Pantheon, a resting place for numerous distinguished individuals from Georgian society and literature.

The development of Georgian literature is intricately connected to the literary contributions of writers such as Vaja Pshavela. The author's incorporation of regional dialects and antique Georgian vocabulary in his writings demonstrates his dedication to safeguarding Georgia's linguistic legacy. Pshavela's inclination towards the Pshavi dialect and utilization of archaic Georgian vocabulary not only enhanced the language but also sparked discussions regarding linguistic integrity and contemporary adaptation. While many critics lauded his linguistic dynamism, others voiced concerns about the

superfluous incorporation of dialects in literary works. Nevertheless, Pshavela justified his linguistic decisions by emphasizing the imperative to safeguard the historical origins and genuineness of the Georgian language.

To summarize, Vaja Pshavela's literary works, specifically his language choices, have had a substantial impact on the development of Georgian literature. His creations epitomize the opulence.